

प्रवचन नं. ६८ गाथा - १४ ता. २५-८-७८ शुक्रवार, श्रावण ५६-७ सं. २५०४

समयसार १४ भी गाथा. पड़ेला अे कडा के आत्मा जो है, अबद्ध है, रागके साथ बंध जो टिभते है अे पर्यायनयका- व्यवहारनयका विषय है पण अे अंदर स्वरूप है अे तो अबद्ध है, निरावरण, अभांड, अेक, अविनाशी, परम पारिष्ठाभिक परमभावलक्षण, निज परमात्म द्रव्य ते अेकरूप वस्तु है, अे अबद्ध है. आडाडा ! उसकी उपर दृष्टि लगाना उसका नाम सम्यग्दर्शन है. आडाडा ! पांय बोल तो क्रमे समजयेगा. न्या पांय बोल क्रम नहीं पडते, क्या कडा ? पांय बोल अबद्धस्पृष्ट, अनन्यम्, नियतम्, अविशेषम्, असंयुक्तम् अे पांय बोल तो क्रमसे समजते है, पण जब अंदर सम्यग्दर्शन होता है तब अेक साथ ही पांयका अभाव अंदर बद्धका आटिका अभाव होता है.

कर्मका संबंध बंध, अनेरी अनेरी गति जो नारकी आदि टिभते है, अे ली अंतरमां अबद्धदृष्टि, दृष्टि होते सब अनेकपणाका अभूतार्थ होता है, और अेक स्वरूप उपर दृष्टि देनेसे अे निश्चय भूतार्थ है. आडा ! आवी वातुं छे. अे पड़ेला अबद्धना दृष्टांत दिया कमलिनीका.

दूसरा माटीका दृष्टांत, माटीमें जो घडा ज़ारी आदि होती है पर्याय. वो है, पण माटीका स्वभाव अेकरूप देभनेसे अे पर्याय सब अभूतार्थ है. अे तो दृष्टांत हुआ सिद्धांत, है ? उसी प्रकार आत्माका, भगवान आत्मा ज्ञायक स्वरूप ध्रुव, उसका नारक आदि पर्यायोसे अनुभव करनेपर, गति नरक है, मनुष्य है, देव है, तिर्य्य है अेसी गतिकी पर्यायसे देभो तो अनेकपणा टिभते है, पर्यायनयका विषय ये है, पण उसे देभनेसे सम्यग्दर्शन नहीं होता. आडाडाडाडा ! नारक आदि पर्यायोसे अनुभव शब्दे ज्ञानन करनेसे अनुभव अेटले ज्ञान, ज्ञानना, ज्ञानन करने पर पर्यायोसे अन्योन्यंतररूप है. नरक गति, तिर्य्य गति, मनुष्य गति, देव गति, अन्य अन्य है अे अपेक्षाअे सत्य है.

तथापि, तोपण आडाडा... सर्वतः अस्पलित, भगवान ज्ञायक ध्रुव स्वरूप अपना स्वभावसे गतिमें स्पलित नहीं हुआ है, आडाडाडा ! त्रिकाण सदा निरावरण भगवान आत्मा अे अपना स्वभावसे कभी स्पलित, गति आदिमें नहीं आया है. आडाडा ! समजमें आया ? सूक्ष्म है भाई ! अे वात करना, बोलना वो कोछ दूसरी यीज है. आडा !

नरक गति, मनुष्य गति, देव गति, तिर्य्य गति, अेकेन्द्रिय, बेछन्द्रिय, त्रण छन्द्रिय पर्यायनयथी देभो तो ये अनेकपणा है, पण वो तो वर्तमान अेक अंशकी दृष्टिसे देभनेसे व्यवहार है, ते पण व्यवहारनय, पण वो वात त्रिकाण सत्य नहीं. अे यीज आत्मामें त्रिकाण टीक शके अेसी यीज नहीं. आडाडा ! भगवान आत्मा अपना सर्वतः अस्पलित त्रिद्वघन ध्रुव ज्ञायकभाव अे अपना स्वभावसे क्वांय स्पलित (डोकर) कोछ गतिमें आया नहीं. आडाडाडाडा ! समजमें आया ?

सर्व पर्याय भेदोमें किंचित मात्र भेदरूप न होनेसे, वस्तु जो द्रव्यस्वभाव है अे नरकगति आदिमें किंचित् ली अन्यत्व नहीं हुआ है. अररर ! अे तो पर्यायमें अन्यत्व है. आडाडाडा !

સૂક્ષ્મ વિષય છે. સમ્યગ્દર્શન ઓર ઉસકા વિષય, સમ્યગ્દર્શન એ નિર્વિકલ્પ દૈષ્ટિ છે અને ઉસકા વિષય સર્વતઃ અસ્ખલિત ચિદ્ધન ધ્રુવ સ્વભાવ જો કભી અપના સ્વભાવમેંસે ગતિકી પર્યાયમેં આયા નહીં, એસી ચીજ જો છે. આહાહાહાહા !

સર્વ પર્યાય ભેદોસે કિંચિત્ માત્ર ભેદરૂપ ન હોનેસે, આહાહાહા... નરકગતિ કે મનુષ્યગતિ આદિ હુઈ પણ અપના ત્રિકાળી જ્ઞાયકસ્વભાવસે કિંચિત્ ભી ગતિમેં ભેદરૂપ નહીં હુઆ. આહાહા ! હવે આ ચીજ હજી સમજના કઠણ પડે ઉસકી પ્રાપ્તિ કરના, અપૂર્વ પુરુષાર્થ છે ભાઈ ! આહાહા ! અને એ જ કર્તવ્ય છે પ્રથમ તો. આહાહા !

“મેં સર્વતઃ અસ્ખલિત” સર્વ પર્યાયોમેં, અસ્ખલિતનો અર્થ ક્રિયા, કિંચિત્ માત્ર પણ અન્યરૂપસે નહીં હુઆ. આહાહાહા ! છે ? અન્યત્વ અભૂતાર્થ છે. કિંચિત્ માત્ર ભેદરૂપ ન હોના, આહાહા ! ગતિ એટલે આ મનુષ્ય શરીર નહીં, અંદર મનુષ્યકી ગતિકા ઉદય જો ગતિપણા છે, નામકર્મકા નિમિત્ત છે ને ગતિપણા જો છે, એ પર્યાયમેં જ્ઞાયકભાવ ત્રિકાળી શુદ્ધ ચૈતન્ય જો સમ્યગ્દર્શનકા વિષય એ અપના સ્વભાવમેંસે અસ્ખલિતપણા કભી ગતિકી પર્યાયમેં આયા નહીં. આહાહા !

કેટલાક કહેતે છે ને કે મનુષ્યકી ગતિ હો તો કેવળજ્ઞાન હોતે છે. મનુષ્યગતિમેં કેવળજ્ઞાન હોતે છે, પણ એ વાત જૂઠી છે. આહાહાહા ! અપના એકીલા જ્ઞાયક ધ્રુવ અસ્ખલિત, જો ગતિકી કોઈ ગતિકી પર્યાયમેં ધ્રુવ જ્ઞાયક સ્વભાવ આયા નહીં, ઉસકા આશ્રયસે સમ્યગ્દર્શન હોતા છે, ઓર ઉસકા આશ્રયસે ચારિત્ર હોતા છે, ઓર ઉસકા આશ્રયસે કેવળજ્ઞાન હોતા છે, કોઈ સંહનનસે, મનુષ્યપણાસે કેવળજ્ઞાન હોતા છે એસા છે નહીં. આહાહા ! સમજમેં આયા ?

સત્ય વસ્તુ બહોત દુર્લભ છે બાપુ ! આહાહા ! સર્વતઃ અસ્ખલિત, ચાર ગતિમેંસે એકેન્દ્રિય, બેઈન્દ્રિય, ત્રણ ઈન્દ્રિય, ચોઈન્દ્રિય, પંચેન્દ્રિય, મનુષ્ય, દેવ, નારકી આદિ પર્યાયમેં આયા પણ વો વસ્તુ સ્વભાવ પર્યાયમેં કભી આયા નહીં. આહાહા ! એક ધ્રુવ સ્વરૂપ, એકરૂપ સદૈશ સ્વરૂપ, નિત્યાનંદ પ્રભુ અપના સ્વભાવમેંસે કિંચિત્ માત્ર ગતિમેં સ્ખલિત નહીં હુઆ છે. આહાહા ! સમજમેં આયા ?

વો એક ‘ચૈતન્યાકાર આત્મસ્વભાવકે સમીપ જાકર’ કયા કહેતે (છે) ? ગતિકી પર્યાયકા સમીપ જાકર, વો પર્યાયકા જ્ઞાન હોતા છે, અને એ મેં હું એ મિથ્યાદૈષ્ટિ છે. આહાહાહા ! વો પર્યાય, ગતિકી પર્યાય છે ઉસકી સમીપસે દૂર હોકર, પર્યાયબુદ્ધિમેંસે નિકલકર આહાહા... આત્મા જો જ્ઞાયક ચૈતન્ય આનંદકંદ પ્રભુ છે, ઉસકે સમીપ જાકર, અનુભવ કરને પર ત્રિકાળી જ્ઞાયકભાવકા સમીપ નામ દૈષ્ટિ કરનેસે, ઉસકા સ્વીકાર અને સત્કાર કરનેસે, ઉસકા અનુભવ કરનેસે, આહાહા... આવું છે પ્રભુ ! “અન્યત્વ અભૂતાર્થ છે.” એ અનેરી અનેરી ગતિ જે પર્યાય છે એ જૂઠા છે, પર્યાય પર્યાય તરીકે છે પણ સ્વભાવકી દૈષ્ટિકી અપેક્ષાએ પર્યાય જૂઠી છે. જૂઠી છે નામ પર્યાય નહીં થી એસા નહીં. છે તો ખરી, પણ વો વ્યવહારનયકા ખંડ ખંડકા જ્ઞાન કરનેકા વિષય છે. આહાહા ! ઓર ભગવાન આત્મા જ્ઞાયક અસ્ખલિત ચૈતન્ય સ્વરૂપ અનાદિ અનંત એકરૂપ રહેનેવાલી ચીજ એ અભેદ ઉપર દૈષ્ટિ કરનેસે, એ પર્યાયકા ભેદે ય જૂઠા છે. આહાહાહા ! (શ્રોતા:- પર્યાયકા ભેદ જૂઠા છે એટલે ?) ભેદ એ દૈષ્ટિકા વિષય નહીં. તો પર્યાય ગૌણ કરકે

उसको जूठा कहे दिया है. आहाहाहा ! जीष्णी वात छे भाछ ! धर्म यीज कोछ अलौकिक है. आहाहा !

अे पर्यायकी दृष्टिसे, द्रव्यदृष्टि नहीं होती. पर्यायका लक्षसे द्रव्यदृष्टि नहीं होती. वोही अपेक्षासे द्रव्य नाम ज्ञायक विद्यानंदस्वरूप उसका समीप जाकर, नाम उसका सत्कार, स्वीकार करनेसे, और त्रिकाणी ज्ञायकत्वावको सन्मुख होनेसे अनुभव करनेपर अे पर्यायका भेद गौण हो गया, तो वो अभूतार्थ है. आहाहाहा ! उसका नाम सम्यग्दर्शन है. (श्रोता:- पर्यायना भेदो तो ज्ञानमां आव्या छे) अे पीछे भेदज्ञानमें दर्शन हुआ, उसकी साथ जो ज्ञान हुआ अे ज्ञान स्वको भी जानते है ने पर्यायका भेदको जानते है. जाननेमें दो है पीछे, પણ सम्यग्दर्शनमें दो, दृष्टिका विषयमें नहीं. आरे आवी छे वात भाछ ! आहाहा ! समजमें आया ?

अे यैतन्यआकार, अेक यैतन्यआकार, अेक यैतन्यस्वरूप स्वभाव, अेक यैतन्य स्वभावरूप आत्मस्वभाव, अथवा यैतन्यस्वरूपरूप आत्मस्वभाव, आहाहा... छनके समीप जानेपर अनुभव करनेपर अे अन्यत्व जूठा है. अनेरा अनेरापणे जूठा है. भगवान तो अनन्य है. अन्यत्व, अन्यत्वमें आता नहीं. आहाहाहा ! समजमें आया ? गति आदिकी पर्याय अन्यत्व अन्यत्व है. उसमें अनन्य प्रभु अन्यत्वमें आता नहीं. अरे आ शुं छे आ वात, कहे छे.

अत्यारे मूण यीज अने मूण यीजका विषय, बात आभी जणो डेरडार हो गया. आ करो ने, आ करो ने आ करो ने शास्त्र वांयो ने शास्त्र भणो ने भक्ति करो ने पूजा करो ने व्रत करो ने तप करो ने, आहाहाहा... भाछ ! तने भबर नहीं प्रभु ! अे बधी क्रियानो विकल्प छे अे तो राग है अने रागसे प्रभु तो अभंध है. रागसे संबंध नाम भंध नहीं. स्वभावमें रागका संबंध, संबंध, (नहीं) समजमें आया ? क्या कहा ? के भगवान ज्ञायकस्वभाव अे अेकरूप यैतन्यस्वरूप आत्मस्वभाव, उसकी दृष्टि करनेसे गति जे अन्य अन्य है वो उसमें नहीं. उसमें नहीं अे अपेक्षासे उसको असत्यार्थ कहेनेमें आया है. समजमें आया ?

पहेले अेक वार कहा था, के स्वद्रव्यनी अपेक्षाअे अन्य द्रव्य अद्रव्य है. क्या कहा ? स्व आत्मा है स्वद्रव्य, स्वद्रव्य अपनेपणे है, परद्रव्यसे है नहीं. और परद्रव्य परद्रव्यसे है, अपने द्रव्यसे है नहीं. तो उसका अर्थ क्या हुआ ? पहेली यौत्संगी, सप्तत्संगीमें, अपना द्रव्यकी अपेक्षासे अपनेमें है, પણ अपना द्रव्यकी अपेक्षासे दूसरा द्रव्य अद्रव्य है. आहाहाहाहा... उसकी अपेक्षासे द्रव्य है, પણ आ द्रव्यकी अपेक्षाअे अद्रव्य है. आहाहा !

और आ क्षेत्रके असंभ्य प्रदेशी भगवान आत्मा, अे स्वक्षेत्रकी अपेक्षासे अपने है, अने अपनी अपेक्षासे दूसराका असंभ्य प्रदेशी क्षेत्र जवका और परमाणुका अेक प्रदेशी क्षेत्र अे अक्षेत्र है. आरे आवी वातुं हवे, आकाश પણ आ स्वक्षेत्रनी अपेक्षाअे अक्षेत्र है. यंदुभाछ ! आवी वातुं छे, बापु ! शुं थाय ? वस्तुनी स्थिति, (श्रोता:- आकाश तो बहोत बडा क्षेत्र है.) बहोत बडा क्षेत्र है उसमें है, आ क्षेत्रनी अपेक्षाअे तो अक्षेत्र है. उसका क्षेत्रनी अपेक्षाअे क्षेत्र हो, समजमें आया ? वात बापा भगवन्त् तेरी यीज अैसी कोछ है अे अेनी लीला पर्यायमें अनेकता दिभती है, પણ अे वस्तु स्वरूप अे अैसा नहीं. आहाहा !

अेम काणनी अपेक्षासे, अपनी पर्यायका स्वकाणकी अपेक्षाअे अपना अपनेमें है, अने

અપના પર્યાયકા સ્વકાળકી અપેક્ષાએ દૂસરી પર્યાયકા કાળ પરકાળ હૈ. આહાહાહા ! ઔર ઇસસે સૂક્ષ્મ લે જાએ, તો ત્રિકાળી જ્ઞાયકભાવ એ સ્વકાળકી અપેક્ષાએ અપના હૈ, અને અપની પર્યાયકી અપેક્ષાએ પરકાળ હૈ એ અપનેમ્ને નહીં. સમજમ્ને આયા ? એ અહીંયા ક્રિયા, કહેતે હૈ કે પરકાળ જો ગતિ આદિ હૈ હો, અપના દ્રવ્યસ્વભાવકી અપેક્ષાસે યે હૈ નહીં, ઉસકી અપેક્ષાસે વો હૈ. આહાહાહા... આ જૈનદર્શન બાપા ! સૂક્ષ્મ બહુ ભાઈ ! આહાહા ! એ કોઈ પંડિતાઈનો વિદ્વાનનો વિષય નથી. એ તો અંતરદૈષ્ટિનો વિષય હૈ. આહાહાહા !

તિર્યચ હજાર જોજનના મચ્છ ભી સમ્યગ્દર્શન પાતે હૈ, કયા જાનપણા થા ? અસ્ખલિત ચૈતન્યદ્રવ્ય જ્ઞાયક ધ્રુવ સ્વભાવ, ઉસકા દૈષ્ટિ કરનેસે એ સત્ય હૈ અને પર્યાય હૈ એ અપેક્ષાએ એ અસત્ય હૈ, ઉસકી અપેક્ષાસે સત્ય હૈ, અપના દ્રવ્યસ્વભાવકી અપેક્ષાએ અસત્ય હૈ. આહાહા !

જૈસે ‘ભાવ’ અપના ભાવ જો હૈ અનંત ગુણરૂપ ભાવ એ અપની અપેક્ષાએ સત્ય હૈ. અને દૂસરા જો અનંત સિદ્ધો અને ઉસકા ભાવ કેવળજ્ઞાન આદિ અંદર ગુણભાવ અપના ભાવકી અપેક્ષાએ એ અભાવ હૈ. આહાહાહા ! સમજમ્ને આયા ? એસે યહાં, જ્ઞાયકભાવકી દૈષ્ટિ અંદર કરનેસે એ સત્યાર્થ યે હી હૈ ઔર પર્યાય ભેદ જિતના ગતિ આદિકા હૈ એ અસત્યાર્થ હૈ. આમ છે પ્રભુ ! શું થાય બાપુ ! મારગ બહુ ફરી ગયો પ્રભુ ! શું કરે ? ભગવાનના વિરહ પડયા. કેવળજ્ઞાનની ઉત્પત્તિ નહીં, લોકોએ સ્વચ્છંદે મારગ ચલાયા હૈ. (શ્રોતા:- વાણી તો રહી ગઈ ભગવાનની) હૈ ? આ મારગ રહી ગયો અંદર વસ્તુ. આહાહા ! પણ ઉસકો એકાંત માનતે હૈ. (શ્રોતા:- માનને દો.) આહાહા ! વો એકાંત હી હૈ. એ આયેગા, સમ્યક્ એકાંત હી હૈ. પાંચમાં બોલમ્ને આયેગા, આ તો હજી દૂસરા બોલ ચલતે હૈ. આહાહા ! એ દો બોલ હુઆ.

હવે તીસરા બોલ:- જૈસે સમુદ્રકા વૃદ્ધિહાનિરૂપ અવસ્થા ભરતી ઓટ, તમારી ભાષામાં કયા ? બાઢ, બાઢ કહેવાય, એ વૃદ્ધિ અપેક્ષાસે ને હાનિ અપેક્ષાસે, અનુભવ કરને પર એટલે જ્ઞાન કરને પર અનિયતપણા ભૂતાર્થ હૈ. એ છે, ભરતી ઓટ હોતા હૈ, એ બાઢ આતી હૈ ઘટ જાતી હૈ એ પર્યાયકી અપેક્ષાસે સમુદ્રમ્ને એ હૈ. આહાહા... તથાપિ નિત્ય, સ્થિર સમુદ્ર સ્વભાવ, ધ્રુવ સ્વભાવ, સમુદ્ર એકરૂપ રહેનેવાલા, જેમાં ભરતી બાઢ ને હાનિ હૈ નહીં એસા સમુદ્રકી એક એકરૂપ ચીજકો દેખનેસે, આહાહાહા... અનુભવ કરનેપર અનિયતતા જૂઠા હૈ. એ સમુદ્રમ્ને જો બાઢ આતી હૈ ને ઘટ જાતી હૈ એ સબ જૂઠા હૈ. ત્રિકાળની અપેક્ષા, સમુદ્રની સામાન્યના સ્વભાવની અપેક્ષાએ વો બાઢ આદિ હૈ એ સબ જૂઠી બાત હૈ, સમજમ્ને આયા ? આરે આવી વાતું છે.

“ઇસી પ્રકાર” એ તો દૈષ્ટાંત હુઆ. હવે આત્મામ્ને, આહાહા... આત્માકા વૃદ્ધિહાનિરૂપ પર્યાયભેદોસે અનુભવ કરનેપર, આહાહા... પર્યાયમ્ને અનંત ગુણ પર્યાય વિશેષ હોતી હૈ, ઔર એ ઘટ જાતી હૈ. એસા અક્ષરને અનંતમ્ને ભાગે પર્યાય હો જાતી હૈ નિગોદમ્ને, કેવળજ્ઞાન પર્યાય સર્વજ્ઞકો હોતી હૈ, એસી પર્યાયભેદોસે દેખો, આહાહાહાહા... તો અનિયતતા હૈ ખરી અનિયત નામ અનિશ્ચય વસ્તુ હૈ ખરી, પર્યાયદૈષ્ટિસે. આહાહા !

હવે, “તથાપિ નિત્ય-સ્થિર” નિત્યનો અર્થ સ્થિર, સ્થિર બિંબ ધ્રુવ બિંબ અનંત ગુણરાશિકા પિંડ પ્રભુ, આહાહાહા... ઉસકા સ્થિર નિશ્ચલ આત્મસ્વભાવકે સમીપ જાનેપર, નિશ્ચલ આત્મસ્વભાવ જો એકરૂપ પર્યાયમ્ને આતા નહીં. હાનિવૃદ્ધિરૂપ પર્યાય જે હોતી હૈ ઉસમ્ને એ

એકરૂપ દ્રવ્ય આતા નહીં. આહાહાહા... અક્ષરને અનંતમે ભાગે પર્યાય હો, તો ભી દ્રવ્ય તો પૂર્ણ હી પૂર્ણ હી પડા હૈ, ઔર કેવળજ્ઞાનકી પર્યાય હો તો ભી દ્રવ્ય તો પરિપૂર્ણ જ હૈ, તો પર્યાય ઇતની બહાર આઇ તો ન્યાં ઘટવધ હો ગઇ હૈ, ઐસે હૈ નહીં. આહાહા ! કેવળજ્ઞાનકી પર્યાય એક સમયકી એ ભી એક સમયકી પર્યાય હૈ. પર્યાયકી મુદત જ એક સમય હૈ, ગુણ અને દ્રવ્યકી મુદત ત્રિકાળ હૈ. આહાહા !

તો કહેતે હૈ, કે કેવળજ્ઞાન ત્રણકાળ ત્રણલોકકો અપની પર્યાય જાનનેમેં, વો જાનનેમેં આ જાતે હૈ, ઐસી એ પર્યાય ભી હોનેપર દ્રવ્ય સ્વભાવમેં કોઇ કમી હુઇ હૈ, ઐસા હૈ નહીં, ઇતની પર્યાય બહાર આઇ ને કમી નહીં અંદર ? બાપુ એ કોઇ અલૌકિક ચીજ હૈ. આહાહા ! એ પર્યાય ઇતની તાકાતવાલી બહાર આઇ તો અંદરમેંસે કુઇ ઘટવધ હોગી કે નહીં ? ભગવાનનો મારગ તો બહુ અલૌકિક હૈ ભાઇ ! આહાહા !

એ દ્રવ્યસ્વભાવ એકરૂપ ત્રિકાળ હૈ, એક હૈ ને ? નિત્ય સ્થિર આત્મસ્વભાવકી સમીપ જાકર, નિત્ય સ્થિર એકરૂપ હૈ, યાહે તો કેવળજ્ઞાન હુઆ હો ને, યાહે તો અક્ષરને અનંતમે ભાગે હો ને, યાહે તો ચાર જ્ઞાન ને અવધિજ્ઞાન આદિ હો. પણ એ વસ્તુ તો ઉસમેં આતી નહીં. આહાહા ! એ પર્યાયમેં વસ્તુ જો ત્રિકાળી હૈ, એ આતી નહીં. આહાહાહા ! અને ત્રિકાળી જ્ઞાયક સ્વભાવકા આશ્રય કરના, તો ઉસકી દૈષ્ટિ કરના ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શન હૈ. આ સમ્યગ્દર્શનકી ગાથા હૈ.

(હજી) અત્યારે તો કાંઇ દેવગુરુ શાસ્ત્રની શ્રદ્ધા કરો, નવતત્ત્વની ભેદની શ્રદ્ધા કરો સમકિત ! અરર ! બાપુ તને ખબર નથી ભાઇ ! આહા ! નવતત્ત્વની ભેદવાળી શ્રદ્ધાકા અનુભવ તો મિથ્યાત્વ હૈ ભેદવાળી હોં આમ નવતત્ત્વ, તત્ત્વાર્થસૂત્રમાં કહા હૈ ત્યાં તો એકવચન હૈ ત્યાં, બહુવચન નહીં હૈ તત્ત્વાર્થ સૂત્રમેં. જીવ, અજીવ, આસ્રવ, બંધ, મોક્ષ, એકવચન હૈ. એ નવકા એકવચન આ અભેદ નવકો જાનતે હૈ. સમજમેં આયા ? આહાહા !

યહાં કહેતે હૈ કે પર્યાયમેં હિનાધિક દશા, આહાહા... અગુરુલઘુકે કારણ અને પર્યાયકા ધર્મકે કારણ, પર્યાય અધિક હો, સામાન્ય હો થોડી હો, વિશેષ હો, ઐસા પ્રકાર હો પર્યાય દૈષ્ટિસે પણ વસ્તુની દૈષ્ટિસે દેખો, ભગવાન એકરૂપ ચૈતન્યસૂર્ય ભગવાન ચૈતન્ય સમુદ્ર પડા હૈ અંદર, આહાહાહા... જેમ એ સમુદ્રમેં પર્યાયકા બાઢ ભરતી વૃદ્ધિ હૈ નહીં, ઐસે ભગવાનમેં આ પર્યાય હિનાધિકકી પર્યાય અંદરમેં હૈ નહીં ઔર હિનાધિક પર્યાયમેં આત્મા આતા નહીં. આવી વાત છે ભાઇ ! આહાહા !

અરે, આવો મનુષ્યભવ મળ્યો ને એમાં જો આ ન કિયા તો પ્રભુ તારું શું થશે ભાઇ ! આહાહા ! ૮૪ લાખ યોનીના અવતાર નાથ, આહાહા... એ દૈષ્ટિકા વિષય સમ્યગ્દર્શન બિના એ હુઆ, આહાહા... એ સમ્યગ્દર્શન પર્યાયકો નહીં સ્વીકારતી હૈ, સમ્યગ્દર્શન ત્રિકાળી જ્ઞાયકભાવકો હી સ્વીકાર કરતી હૈ. આહાહાહા ! સમજાય એવું છે પ્રભુ ! ભાષા તો સાદી છે, ભાવ તો જે હૈ એ હૈ. આહાહા !

કહેતે હૈ કે પર્યાય યાહે તો કેવળજ્ઞાન હો ને યાહે તો મતિજ્ઞાનના શ્રુતના અક્ષરના અનંતમે ભાગે હો, ભેદની અપેક્ષાએ પર્યાયની દૈષ્ટિસે પર્યાય હૈ. આહાહા ! વો તો જાનને લાયક

હૈ ઇતના, હવે આદરને લાયક કયા ચીજ હૈ ? આહાહા ! ત્રિકાળી સ્વરૂપ કેવળજ્ઞાનકી પર્યાય ભી આદરને લાયક નહીં હૈ. યહ સદ્ભૂત વ્યવહારનયકા વિષય હૈ. આહાહા ! અરે ! અરે ! કેવળજ્ઞાન એ નિશ્ચયનયકા વિષય નહીં. નિશ્ચયનયકા વિષય તો ધ્રુવ ત્રિકાળી જ્ઞાયકભાવ તે વિષય ઉસકા હૈ. પંડિતજી ! આહાહાહા !

ઔર, આહા... એ પર્યાયમેં દ્રવ્ય આયા હી નહીં કભી, આહાહા... ઐસા દ્રવ્યસ્વભાવ અસ્ખલિત વો ઉપર દૈષ્ટિ દેનેસે એ વસ્તુ સત્યાર્થ હો ગઈ, અને એની અપેક્ષાસે પર્યાયકા ભેદ અસત્યાર્થ હો ગયા. આહાહા ! સમજમેં આયા ? સૂક્ષ્મ હૈ ભગવાન ! શું થાય પ્રભુ ? તેરી લીલા તો દેખ. આહાહાહા ! પર્યાયમેં અનેકપણા હોનેપર ભી, ભગવાન તેરી એકરૂપ ચીજ હૈ, એ કભી અનેકમેં આઈ નહીં. આહાહા ! સમજમેં આયા ? કેવળજ્ઞાનકી પર્યાયમેં ભી દ્રવ્ય આતા નહીં. સમ્યગ્દર્શનકી પર્યાયમેં, પૂર્ણ જ્ઞાયકભાવકી પ્રતીતિ ને ઉસકા જેટલું સામર્થ્ય હૈ એ સબ ઉસ જ્ઞાન પર્યાયમેં આતા હૈ પણ વો ચીજ પર્યાયમેં નહીં આતી. આહાહાહા !

જેમ અગ્નિકો દેખનેસે અગ્નિકી ઉષ્ણતાકા જ્ઞાન હોતા હૈ યહાં, પણ એ ઉષ્ણતા યહાં નહીં આતી. સમજમેં આયા ? આહાહા ! એમ અપની પર્યાયમેં લોકાલોક જાનતે છતેં પર્યાયમેં લોકાલોક નહીં આતા, એક વાત. અને પર્યાયમેં પૂર્ણ જાનનેકી તાકાત ખીલી તો ઉસમેં દ્રવ્ય નહીં આતા. પર્યાયમેં લોકાલોક નહીં આતા ને પર્યાયમેં દ્રવ્ય નહીં આતા. આહાહાહાહા !

(શ્રોતા:- પર્યાય અકેલી લટકેગી ?) એક જ સમયકી પર્યાય, એક બાર તો કહા થા, કે આ જગતમેં એક સમયકી પર્યાય એ હી પૂર્ણ હૈ બસ, સારા દ્રવ્યગુણકો જાનતી હૈ, અનંતી પર્યાયકો જાનતી હૈ, લોકાલોક ષટ્દ્રવ્યકો અસ્તિ હૈ માટે જાનતી નહીં, ઉસકા સ્વપરપ્રકાશક (સ્વભાવ) હોનેસે જાનતી હૈ, એક સમયકી પર્યાયમેં સારા સબ આ ગયા. છતેં દ્રવ્ય આયા નહીં ઉસમેં, દ્રવ્યકા જ્ઞાન આયા. આહાહા ! આવી વાત છે ભાઈ !

ભગવાન ત્રિલોકનાથ સર્વજ્ઞદેવ એમ કહેતે હૈ, સંતો એ રીતે જગત પાસે વાત મુક્તે હૈ, પ્રભુ ! આહાહા ! ભાઈ ! તેરે કાર્ય બહોત કરના પડતા, અંતર્મુખ જ્યાં સારી ચીજ હૈ પૂરી ત્યાં તેરે દૈષ્ટિ મૂકના પડેગા પ્રભુ ! આહાહા ! તબ તેરી પ્રભુતાકી તેરે પ્રતીત હોગી, સમજમેં આયા ?

પર્યાય તો પામર હૈ ! આહાહાહા ! (શ્રોતા:- પામર હોનેપર જાનનેકી શક્તિ તો હૈ ને) જાનનેકી શક્તિ હો ભલે પણ એ પામર, સ્વામી કાર્તિકેયમેં તો ઐસા કહા હૈ કે સમકિત દૈષ્ટિકો જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રકી પર્યાય હુઈ, છતાંય એ કહેતે હૈ કે પ્રભુ મેરી પર્યાય તો કેવળજ્ઞાનકી અપેક્ષાસે પામર હૈ. સ્વામી કાર્તિકેય મૂળ શ્લોક હૈ, સમજમેં આયા ? (શ્રોતા:- એ પર્યાય પૂરણ સામર્થ્યવાન તો હૈ ને) એ પણ દ્રવ્યની આગળ પામર હૈ. આહાહાહા ! કેમકે એક એક ગુણમેં ઐસી કેવળજ્ઞાનકી પર્યાય તો અનંતી અનંતી અનંતી પર્યાય એક ગુણમેં પડી હૈ શક્તિરૂપ. આહાહાહા ! ને ઐસા અનંત ગુણ જો હૈ અનંત ગુણકા એકરૂપ પ્રભુ ભગવાન દ્રવ્યસ્વભાવ, ઉસકી દૈષ્ટિ કરનેસે એ સત્ય હૈ, ઔર પર્યાય તે દૈષ્ટિકા વિષય નહીં માટે તે અસત્ય હૈ. આહાહા !

આવી વાતું હવે, આમાં શું કરવું, કયા કરના કાંઈ સૂઝ પડતી નહીં એમ કહેતે હૈ. એમ કે આમ કરવું ને આમ કરવું, ભાઈ ! સ્વસન્મુખ હોના વો કરના નહીં ? સ્વ નામ પરિપૂર્ણ ભગવાન આત્મા, આહાહા... ઉસકા દૈષ્ટિ કરનેસે આત્મસ્વભાવ ત્રિકાળીકા સમીપ જાકર,

आहा... समीप जाकर भाषा तो देओ।

टीका ते टीका है. आहाहा ! भरतक्षेत्रमें औसी टीका कोठ है नहीं. आहाहा ! गजब वात है. सर्वज्ञ अनुसारिणी, औसा शास्त्रकी रचना हो गठ है. आहाहा ! ओ आत्मा, आ टीकाका नाम आत्मप्याति है ने ? आ टीकाका नाम आत्मप्याति है आ समयसार. तो आत्मप्याति नाम प्रसिद्धि हुँ.

स्वभाव त्रिकाण है उसकी दृष्टि करनेसे आत्मा कैसा ने कितना है उसकी प्रसिद्धि श्रद्धामें आ गठ. अने ज्ञानकी पर्यायमें उसका ज्ञेय कितना है ओ आ गया. आहाहा ! ओ रागकी पर्यायमें उसकी प्रसिद्धि नहीं आती. समजमें आया ? राग पोते जउ है अयेतन है, ज्ञानका येतन्यका अंशका अभाव है उसमें. व्यवहार रत्नत्रय याहे तो देवगुरुशास्त्रकी श्रद्धा हो याहे तो पंथमहाव्रतका परिणाम हो के शास्त्रज्ञान हो विकल्पात्मक परसे पढया पण राग अयेतन है ओ तो. बंध अधिकारमें तो त्यां लग कडा के जितना शास्त्र ज्ञान है परका, ओ शब्दज्ञान है ओ आत्मज्ञान नहीं, औसा लिया है. बंध अधिकार, ओ ज्ञान शब्दका ज्ञान है ओम कहेते है. आहाहा ! ओ शब्दो है ने ? उसमें शब्द निमित्त था ने ? ने ज्ञान तो भले अपनी पर्यायमें हुआ, पण ओ शब्द ज्ञान है ओ आत्मज्ञान नहीं. आहाहाहा !

बंध अधिकारमें है. नवतत्त्वकी श्रद्धा ओ नवतत्त्वकी भेदरूप श्रद्धा है अपनी नहीं. अहाहा ! है उसमें ? अने छ कायकी रक्षाका भाव ओ छ काय जव है ओ पर है तेरी यीज नहीं, आहाहा ! औसा त्यां लिया है बंध अधिकारमें. आहाहा !

आंही तो इससे आगण बढकर, आहाहा... पर्यायमें जे गति आदि है अनियतता है, हिनाधिक दशा पर्यायमें होती है, ओ सब पर्यायकी दृष्टिसे पर्याय है, पण वस्तुकी दृष्टि करनेसे अनुभव करनेपर सम्यग्दर्शनका विषयका अनुभव करनेपर, ओ सब उसका विषयमें आता नहीं. तो अपेक्षाओे अमृतार्थ है, समजमें आया ? हवे आवो उपदेश. हवे शी रीते आमां ? आहाहा !

ओली तो ओवी वातुं होय के आम करो, व्रत करो, दया पाणो, भक्ति करो, राग करो, (श्रोता:- राग करवानो उपदेश) मंदिर बनावो, गजरथ यलावो, अय गोदिकाज ? आ पैसावाणाने ठीक देभाय कंठक पैसाथी थातुं होय तो, आहाहा... बापु ! क्यांय नथी भाँ ! ओ परकी यीज कर सकते नहीं. मंदिर कर सकते नहीं, गजरथ आत्मा यला सकते नहीं. रथकी क्रिया आत्मा कर सकते नहीं, उसमें भाव होता है ते शुभ हो, ओ शुभराग बंधका कारण है. (श्रोता:- आप प्रतिष्ठा तो करावो छो) कोण करावे छे ? होता है अमे तो कभी कोठको कडा नहीं के आ करो, मंदिर बनावो ओ भी अमे तो कभी कडा नहीं. आ मकान भी बनावो अमे तो कभी कडा नहीं. स्वाध्याय मंदिर बनते है तो कभी कडा नहीं के आ बनावो. में तो औसा कडा था के तुम बनाते हो पण अमारी कोठ विशेषता के वीतरागता बढ जाये तो हमको कोठ प्रतिबंध नहीं के हमारेको यहां रहेना ही पडेगा हमारे. पहेलेसे कडा था, अमे कही कोठ मकान बनावो के औसा कोठ (नहीं कडा) आंही करोओे रुपियाका मकान हो गया अमी आंहीया. कही क्रिया (कडा) नहीं, करते है तो हम जानते है. है ? (श्रोता:- आपको रोक दिया आ मकानमें) कोठओे रोक नहीं. है, (श्रोता:- परपदार्थ रोक ?) समजमें आया ? अपना रागमें, वीतरागता न हो, वो

કારણસે રાગમેં રૂક ગયા હૈ. મકાનકે કારણસે નહીં. આહાહાહા ! એવી વાત છે પ્રભુ ! શું થાય ? અહીંયા હવે એ કહા.

ભગવાન નિશ્ચલ સ્થિર પ્રભુ પડયા છે. એકરૂપ ! આદિ અંત બિના અકૃત્રિમ, અણકરાયેલી ચીજ પર્યાય તો કર્તા હોતા હૈ ને ભોક્તા હોતા હૈ એ ચીજ નહીં ત્રિકાળી જ્ઞાયકભાવ, ધ્રુવભાવ, અવિનાશીભાવ, નિત્યભાવ, ધ્રુવભાવ, અવિચળભાવ, એકરૂપભાવ, સદૃશભાવ, સામાન્યભાવ, ઉસકો દેખનેસે, ઉસકા સમીપ જાનેસે તેરે સમ્યઞ્ઞર્શન હોગા, ઓર સમીપ જાનેસે એ પર્યાય સબ અભૂતાર્થ દિખેગી, ઉસમેં આતી નહીં. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? તીન બોલ હુઆ, અબદ્ધસ્પૃષ્ટ, અનન્ય, નિયત તીન(બોલ) હુઆ.

હવે ચોથા “અવિશેષ” ચોથા. જૈસે સોનેકા, સોનું સોનું સુવર્ણ, ચિકનાપન, પીલાપન, ભારેપન ઇત્યાદિ ગુણરૂપ ભેદોસે, ઇત્યાદિ ગુણરૂપ ભેદોસે જાનને કરનેપર, અનુભવ નામ જાનના કરને પર વિશેષતા ભૂતાર્થ હૈ. એ સોનાના અનેક જે ચિકનાપણા આદિ ગુણ હૈ, એ વિશેષસે દેખનેસે એ હૈ, એ વિશેષ હુઆ. ગુણીના ગુણકા ભેદ વિશેષ હુઆ. આહાહાહા ! વિશેષ દેખનેસે હૈ, પણ ઉસકી દૃષ્ટિસે સમ્યઞ્ઞર્શન નહીં હોતા. અહીં તો સોનાકી બાત હૈ. ઉસકી દૃષ્ટિસે સોના નહીં ખ્યાલમેં આતા હૈ. સમજમેં આયા ? સોનાકા ગુણભેદ દેખનેસે સોના ખ્યાલમેં નહીં આતા. આહાહા !

‘તથાપિ’ તોપણ જિસમેં સર્વ વિશેષ વિલય હો ગયા હૈ, આહાહાહા... ચીકણા પીળાપણા ને સબ વિલય હો ગયા હૈ, એકલા સામાન્ય સોના (કો) દેખનેસે, વિશેષકો ન દેખનેસે, વિશેષ વિલય હો ગયા હૈ, જિસમેં હૈ નહીં સામાન્યમેં. ઐસા સુવર્ણસ્વભાવકે સમીપ જાકર જ્ઞાન કરને પર વિશેષતા અભૂતાર્થ હૈ. એ સોનાની વિશેષતા ચીકણાપણું આદિ જૂઠું હૈ, એકરૂપ સોનામેં એ ભેદ હૈ નહીં. સમજમેં આયા ? આહાહા ! આકરો બોલ છે આ ચોથો જરી.

ઉસી પ્રકાર આત્માકા જ્ઞાનદર્શન આદિ ગુણરૂપ ભેદોસે જાનને પર વિશેષતા હૈ, ગુણભેદ હૈ, એ પર્યાયનયકા વિષય હૈ, વ્યવહારનયકા એ વિષય હૈ. આહાહાહા ! તો ભી જિસમેં સર્વ વિશેષ વિલય હો ગયે, સર્વ જે અવ્યક્તમેં કહા હૈ, કે ચૈતન્ય સામાન્યમેં, ચૈતન્યકી વિશેષ વ્યક્તિયાં, સબ અંતર્ગત હો ગઈ, પૂર્વકી પર્યાય અંતર્ગત હો ગઈ, વર્તમાન પર્યાય ભિન્ન બહાર રહી, તો વો વર્તમાન પર્યાયસે દેખનેમેં ભૂત ને ભવિષ્યકી પર્યાય ચૈતન્ય સામાન્યમેં ઘૂસ ગઈ અંદરમેં. જલકા તરંગ જૈસે જલમેં ડૂબત હૈ, આતે હૈ ને ? આ તો પૂર્ણરૂપ હૈ. એમ ચૈતન્ય સામાન્યમેં જિતની પર્યાય હુઈ એક સમયમેં રહી બહાર વ્યક્ત, બાકી સબ પૂર્વ ભવિષ્ય ને ભૂતકી તો અંદર ઘૂસ ગઈ. એ ગુણમેં અભેદરૂપે હો ગઈ. આહાહાહા !

જૈસે જ્ઞાનકા ક્ષયોપશમ જો હૈ એ પર્યાય હૈ, એક સમયકી અવસ્થા. દૂસરે સમયમેં એ અવસ્થા અંદરમેં ચલી ગઈ, તો બહારમેં તો એ ક્ષયોપશમ દશા થી. અંદર ગઈ ત્યાં ક્ષયોપશમ રહી નહીં પારિણામિકભાવ હો ગઈ. આહાહાહાહાહા ! આ શું છે, આ તે ? સમજમેં આયા ? (શ્રોતા:- નષ્ટ હો ગઈ) નષ્ટ હો ગઈ. પણ ગઈ ક્યાં ? નષ્ટ હુઈ મગર સત્ થા ને ? એ કાંઈ અસત્ નહીં થા. પણ ક્યાં ગઈ ? વર્તમાનમેંસે ગઈ હૈ, પણ સામાન્યમેં ગઈ હૈ આમ. (શ્રોતા:- બહાર નહીં રહી) એ તો પર્યાયમેં નહીં હૈ, અંદરમેં હૈ. આહાહા ! સમજમેં આયા ? આહા !

अे वर्तमान दशा याहे तो उदयकी हो राग आदि, अे अेक समय रहेती है, दूसरे समय तो व्यय होता है, व्यय होकर क्यां गछ ? अस्ति है ना, अस्ति था ने ? उत्पाद् व्यय ध्रुव युक्तम् अस्ति सत् है. तीनों सत् है. तो पर्याय भी उदयकी थी (वो) सत् थी, आहाहा... तत्त्वार्थ सूत्रमें तो उसको ज्वतत्व कहा, कहेनेमें आया है, पहेला अध्यायमें, राग आदि दया, दानका विकल्प अे ज्वतत्व है, अेम कहा है. (श्रोता:- स्वतत्त्वम्) हा, स्वतत्व कहा है, पछ अेक समयमें रहेकर दूसरे समयमें यली जाती है, कहां ? अंदरमें, पछ अंदरमें आ विकार यले नहीं जाता, पछ उसकी योग्यता अंदरमें यली जाती है, पारिणामिकभावे हो जाता है. आहाहा ! गजब वात है भाछ, समजमें आया ?

अैसे क्षयोपशमभावकी पर्याय अेक समयकी स्थिति है, दूसरे समय यली जाती है, तो कहां जाती है ? अंदरमें. तो अंदरमें क्षयोपशमभावकी पर्याय रही नहीं. अंदरमें गछ तो पारिणामिकभावकी दशा हो गछ. आहाहाहाहा ! समजमें आया ? अेम क्षायिक केवणज्ञानकी पर्याय अेक समय रहेती है, दूसरे समय व्यय होती है, तो गछ क्यां ? अंदर. यहां तो क्षायिकभावकी थी, अंदर गछ त्यां पारिणामिकभाव हो गया. (श्रोता:- अंदरमें पर्यायरूपे कहां रही द्रव्यरूपे रह गछ ?) पर्यायरूपे नहीं, गुणरूपे हो गछ. (श्रोता:- पारिणामिक भावमां फेरफार थछ जाय तो ?) कांछ फेरफार नहीं, निश्चयमां तो फेरफार नहीं, व्यवहारे अैसा कहेनेमें आता है. पर्याय अंदरसे निकली ने पर्याय अंदर गछ ने अे बधा भेदनयसे है. गजब छे भाछ ! अे द्रव्यका स्वभाव अरिंत्य है. आहाहा !

जैसे क्षेत्रका अंत है क्यांय ? आ लोक तो असंप्य जोजनमें है, पीछे अलोक, आकाश कहां पूरा हुआ ? पूरा हुआ तो पीछे क्या ? भाछ ! कोछ अलौकिक स्वभाव है भाछ ! आहाहाहा ! (श्रोता:- कहीं तो अंत होगा ?) कहीं ने कहीं अंत है ही नहीं, अे माटे तो आ कहेना है, आहाहाहाहाहा ! अंत है तो पीछे क्या ? पीछे है के नहीं कुछ अंत ? भाछ ! आ तो अलौकिक वातुं छे बापु ! आहा... अेक नास्तिक माणस था बराबर नहीं था. दिवानका लडका था मारी पासे आया, तो पूछते थे, में कीधुं भाछ कहो, भले तमने कोछ वात न बेसे तो अेक वात मैं अैसा कहेता हुं कि आ क्षेत्र है क्षेत्र, कहां पूरा हुआ ? विचारमें तो ल्यो, अे क्षेत्र क्यां पूरा हुआ ? आहाहा ! यौद ब्रह्मांड तो असंप्य जोजनमें पूरा हो गया, पीछे ? आकाश आकाश आकाश अनंत ने अनंतगुणा गुणाकार करो तो भी उसका अंत नहीं. क्या रीज है आ ? कोछ क्षेत्र स्वभाव भी कोछ अलौकिक है. अेय, दिवाननो दिकरो. (श्रोता:- केवणज्ञान अनंतने जाणे.) है ? जाणे अनंतने अनंत तरीके, जाण्या माटे अंत हो गया त्यां अैसा नहीं. अनंतने अनंत तरीके जाण्या, जाण्या माटे त्यां अंत हो गया अैसा है नहीं. आहाहा !

अे गरबड बहोत आछ है कल, जैन दर्शनमें. (जैन संदेशमें) सर्वज्ञ देभा अैसा होगा तो तो नियत हो गया. अरे सून तो सही प्रभु ! आहाहा ! अे सर्वज्ञकी पर्यायके निश्चय करना, वो स्वभाव सन्मुख होकर पुरुषार्थ अनंत है. आहाहा... पीछे दिठया अैसा होगा, आहा... जीष्णी वात छे भाछ ! ज्यां क्षेत्रनो स्वभाव अैसा ज्यालमें... आहाहा...

काणनो स्वभाव ? कहांसे शरु हुआ ? द्रव्यनी पर्याय कहांसे शुरु पहेली है पर्याय ?

આહાહા ! દ્રવ્ય એ કહાંસે ને પર્યાય ભી પહેલી પર્યાય કઈ ? પહેલી હૈ નહીં. અનાદિ, અનાદિ, અનાદિ, અનાદિ, અનાદિ... ભાઈ ! કોઈ વસ્તુકા સ્વરૂપ એ અલૌકિક હૈ. એ તો જૈનદર્શન જ જાણતે હૈ અન્યકો તો ખબર નહીં. આહાહા... તો વો કાળકી આદિ નહીં, ક્ષેત્રકા અંત નહીં, કાળકા અંત નહીં, ઉસસે ભી અનંતગુણ ક્ષેત્રકા પ્રદેશ હૈ. અનંતગુણ ધર્મ આત્માકા. અનંતગુણકા ગુણ તો એ ગુણકા અંત નહીં કે એક, દો, ત્રીન, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, આ છેલ્લા આયા ? એસે હૈ નહીં. એય ! (શ્રોતા:- ગુરુદેવ ! કોઈ કહેતા હોય કે કેવળી ભગવાનનું કેવળજ્ઞાન પરિપૂર્ણ છે તો પહેલી પર્યાય કઈ એ તો જાણે ને ?) પણ પહેલી પર્યાય હૈ નહીં. તો એ તો કહા ને, એ તો હૈ ખ્યાલ હૈ સબ તર્ક તો સબ આયા હૈ હમારે પાસ તો. પહેલી પર્યાય હૈ નહીં તો પહેલી પર્યાય કહાંસે દેખે ભગવાન ? અનાદિકી હૈ એસા અનાદિકી દેખતે હૈ. આકરી વાત ભાઈ ! (શ્રોતા:- અનુમાનસે દેખતે હૈ) પ્રત્યક્ષ દેખતે હૈ, અનુમાન કેસા ? ભવિષ્યકી પર્યાય, ભૂતકી પર્યાય, વર્તમાન હૈ નહીં, છતાં ભગવાન તો પ્રત્યક્ષ દેખતે હૈ. આહા ! બાપુ ! એ કોઈ અલૌકિક વાતું હૈ, સર્વજ્ઞકી પર્યાય ભવિષ્યમે અનંતકાળ પીછે હોગી અત્યારે હૈ નહીં, પણ જ્ઞાન ન્યાં હૈ એસી પ્રત્યક્ષ દિખતે હૈ એ. (શ્રોતા:- હૈ નહીં તો ક્યા દેખે) એ હૈ નહીં એ દિખતે હૈ, હૈ ન્યાં, ભવિષ્યમે હોનેવાલી પ્રત્યક્ષ અહીંયા દિખતે હૈ. બાપુ ! એ અલૌકિક વાતું ભાઈ ! આહાહાહા !

એ ક્ષેત્રકા સ્વભાવ, કાળકા સ્વભાવ, ગુણકા અનંતકા સ્વભાવ કે ક્યાંય તો અંત હોગા, ઉસકા ક્ષેત્રકા અંત આયા, અનંતગુણ હૈ તો ક્ષેત્ર ઇતનામેં હૈ. પણ ઉસકી ભાવકી સંખ્યાકી કોઈ હદ નહીં. આહાહાહાહા ! ભાઈ ! વસ્તુકા સ્વરૂપ એસા હૈ. આહાહા ! સમજમેં આયા ?

અહીંયા એ કહેતે હૈ કે ગુણ ઇતના હૈ ભેદ, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત વો તો ભેદકી દૈષ્ટિસે ગુણ ભલે હો, હૈ ? આત્માકા જ્ઞાન દર્શન આદિ, એટલે અનંત, ગુણરૂપ ભેદ, ગુણીમેં ગુણરૂપ ભેદ, આહાહાહા ! અનુભવ એટલે જ્ઞાન કરને પર વિશેષતા તો હૈ, ભેદ હૈ, પર્યાયનયકા વિષય ગુણભેદ હૈ, ગુણીકા ગુણભેદ હૈ. આહાહાહા ! ગજબ વાત હૈ ભાઈ !

“તથાપિ” એસા હોનેપર ભી જિસમેં સર્વ વિશેષ વિલય હો ગયા હૈ, દ્રવ્યસ્વભાવમેં ગુણભેદ વિલય હો ગયા હૈ, ભેદ રહેતે હી નહીં અંદરમેં, આહાહાહા... ગુણભેદકી દૈષ્ટિ એ ભી પર્યાયનયકા વિષય હૈ. આહાહાહા ! અને ઇતના માનના વો મિથ્યાદૈષ્ટિ હૈ એસા હોનેપર ભી અનંત ગુણરૂપભાવ સત્યાર્થ પર્યાયદૈષ્ટિસે સત્યાર્થ હોને પર ભી, આહાહાહાહા... અરે ! ઉસકી પર્યાય લ્યો એક સમયકી અનંતગુણકી, આ પર્યાય અનંત હૈ એમાં આ પર્યાય અનંતકી આખિરકી હૈ, એ કહાં આયા ? ક્યા કહા ? આત્મામેં જો અનંતગુણ હૈ અપાર, અપાર, અપાર પાર નહીં જેમ ક્ષેત્રકા પાર નહીં, કાળકા પાર નહીં, ભાવકી સંખ્યાકા પાર નહીં, ઇતની સબ પર્યાય હૈ, જિતના ગુણ હૈ ઇતની પર્યાય હૈ, તો એ અનંતી પર્યાયમેં આ અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત, અનંત અને આ છેલ્લી આખિરકી પર્યાય હૈ, કહાં આઈ ઉસમેં ? એક સમયકી પર્યાય અનંત હૈ. ઉસમેં આ પર્યાય આખિરકી, આખિરકી, આખિરકી હૈ ને આ બધી અનંત અનંત હૈ કહાં આયા ઉસમેં ? આહાહાહા ! પાટણીજી ! આવો મારગ છે પ્રભુનો

ભાઈ ! આહાહા !

એવા ગુણભેદો, (શ્રોતા:- સ્પષ્ટીકરણ તો બહોત હો ગયા.) હૈ ! વસ્તુ તો ઐસી હૈ ભાઈ ! એ કોઈએ કરી નથી, કોઈ કર્તા હૈ નહીં આ ૧૪ બ્રહ્માંડકા, સત્ હૈ, ઉસકો કર્તા કૈસે ? હૈ ઉસકો કર્તા કૈસે ? ન હોય ઈસકો કર્તા કૈસે ? આહાહા ! સમજમ્ને આયા ? અહીંયા કહેતે હૈ ગુણભેદસે દેખનેપર હૈ, તોપણ જિસમ્ને સર્વ વિશેષ વિલય (હો) ગયા હૈ, ઐસે આત્મસ્વભાવકે સમીપ એકરૂપ ગુણ, દ્રવ્યસ્વભાવ ! જેમાં ગુણભેદ ભી નહીં. આહાહાહા ! ગુણભેદ ભી પર્યાયદૈષ્ટિકા વિષય હૈ, દ્રવ્ય દૈષ્ટિકા વિષય ગુણભેદ હૈ હી નહીં. આહાહા ! સમ્યગ્દર્શનકા વિષય, એ એકરૂપ દ્રવ્યસ્વભાવ, ઉસકા વિષય ગુણભેદ નહીં. આહાહાહાહાહા... ભાઈ ! સમ્યગ્દર્શનકા સામર્થ્ય કિતના ? એ શું કહીએ ? આહાહાહા !

અનંત અનંત ગુણભેદ હોને પર ભી વસ્તુકા સ્વભાવકો દેખો તો એ ગુણભેદ નાશ હો ગયા, ભેદ હૈ નહીં ઐસી દૈષ્ટિ, ઉસકી દૈષ્ટિ કરના, આહાહાહા... એ દૈષ્ટિમ્ને સામર્થ્ય કીતના પ્રભુ ? આહાહાહા... એકીલા અભેદ અનંત ગુણકા એકરૂપ ઉસકા જ્ઞાન હુઆ પર્યાયમ્ને અને શ્રદ્ધામાં ઉસકી પ્રતીત હુઈ, સમજમ્ને આયા ? એ બાપુ એનું નામ સમ્યગ્દર્શન હૈ. આહાહા ! આંહી તો હજી આ માન્યું, આ માન્યું સમ્યગ્દર્શન. અરે પ્રભુ ! સૂન તો સહિ બાપુ સમ્યગ્દર્શન હુઆ તો ભવકા અંત હો ગયા ઉસકા. આહાહા !

એ તો મુક્ત સ્વરૂપ પ્રભુ અબદ્ધમાં આયા ને ? અબદ્ધ નામ મુક્ત, બદ્ધ નહીં કહો કે મુક્ત કહો, એ તો મુક્ત સ્વરૂપ ભગવાન આત્મા હૈ. આહાહા ! ઐસા આત્મસ્વભાવકી દૈષ્ટિ કરનેસે એ ગુણભેદ એ અભૂતાર્થ હૈ. આહાહાહા !

અરે ! ચૈતન્યચમત્કાર વસ્તુ છે ભાઈ ! એક ક્ષેત્રનો ચમત્કાર દેખો, ક્યાંય અંત નહીં શું છે આ ખ્યાલમ્ને એને આવવું મુશ્કેલ, કાળકા અંત નહીં, પર્યાયકા અંત નહીં કે પહેલી પર્યાય આ, શું છે પ્રભુ ? ગુણકા અંત નહીં અનંત અનંત ભાવ, કે આ અનંતમાં અનંતમ્ને અનંતમ્ને અનંતમ્ને આખિરકા આ ભાવ, ઐસા હૈ નહીં. આહાહા ! ઐસા દ્રવ્યભાવ જો હૈ ઉસકા સમીપ જાનેપર, આહાહાહા... ભેદદૈષ્ટિકો છોડકર, ભગવાન પૂર્ણાનંદકા નાથ ઉપર સમીપ જાનેપર, એ સમીપ જાનેપર જો સમ્યગ્દર્શન હુઆ, પ્રભુ ઈસમાં કિતની તાકાત હૈ ? આહાહા... કે સારા આત્મા અનંત અનંત ગુણકા પિંડ એક, ઉસકો જિસને પ્રતીતમ્ને લિયા. પ્રતીતમ્ને લિયા, વસ્તુ આઈ નહીં ઉસમ્ને, આહાહા (શ્રોતા:- સાંભળવા મળે છે એ જ અહોભાગ્ય છે.) આ વસ્તુ એવી છે બાપુ ! શું કહીએ ? અરે ભગવાનના શ્રીમુખે તો આ નીકળેલી વાત છે. આહા ! સમજમ્ને આયા ? એને માટે નિવૃત્તિ લઈને વાંચન આદિ વિચાર કરીને નિર્ણય કરના પડે પ્રભુ, આ ઐસે નહીં મીલ શકે. આહાહા ! એ પૈસા સાટુ પણ દેશ છોડીને પરદેશમાં રખડે છે, ન્યાં બાયડી નહીં, છોકરા નહીં, કુટુંબ નહીં, કોઈ ન હોય. એ તો વળી મુંબઈમાં ઘર થઈ જાય તો ત્યાં બધું હોય એ હવે ઈંગ્લેન્ડમાં જાતો હોય ત્યાં હારે કોણ હોય, એની હારે કોણ હોય ? પૂનમચંદજી હારે છે કોઈ ત્યાં રખડવામાં બીજો કોણ હારે રખડે ? અહીંયા તો બીજુ કહેવું છે કે પૈસા ને માટે દેશ ને કુટુંબ છોડીને પણ ત્યાં જાય છે - તો આત્માને પર્યાય છોડીને દ્રવ્યમ્ને જાના હૈ. આહાહા ! વિશેષ કહેગા. વખત થઈ ગયો લ્યો.

(શ્રોતા:- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ.)